

Educació Secundària (Montse Jiménez)

Avui ha estat un dia de celebració.

De tot el que hem dit i fet se'n desprèn que totes aquestes aportacions reflecteixen un estil de vida centrat en l'alumne, en les exigències del segle XXI i en les necessitats de les famílies.

Un estil de vida, quina paraula més bonica, que ha d'impregnar les nostres escoles. En un llibre el títol del qual ja diu molt, *Les petites grans virtuts*, l'escriptora Natalia Ginzburg diu que el que hem d'apreciar realment en l'educació és que als nostres fills no els falti mai l'amor a la vida. Apliquem-ho també als nostres alumnes.

Hem de crear escoles amb una xarxa impregnada de bon fer, de bon ser i d'un tarannà que els apoderi per encarar amb fermesa el present i el que resta per venir. Ens hem imaginat com podríem traduir aquesta vida d'escola a l'etapa de secundària i per això us proposem **6 reptes**, fonamentats en tot el treball conjunt, que ens conviden a seguir el debat als centres.

—Repte 1: **La convivència.**

Les escoles són de vida que cobren sentit a partir dels vincles i lligams que hi establím.

L'educador i escriptor Ken Robinson parla d'un concepte que ens pot resultar encertat, el «principi orgànic de l'educació», fonamentat en la idea que si creem les condicions òptimes i necessàries per tal que la planti creixi no ens caldrà gaire res més.

Aquest principi orgànic, segons Robinson, s'hauria de fonamentar en els següents aspectes:

—Salut: benestar per al nostre desenvolupament i el dels nostres alumnes (desenvolupament intel·lectual, físic, espiritual i social).

—Ecologia: entesa com un concepte d'interdependència vital que afecta tots els aspectes de desenvolupament de cada alumne i de la comunitat.

—Equitat: ens cal incentivar les potencialitats de cadascú, siguin quines siguin les circumstàncies.

—Cura: cuidem i cuidem-nos.

He projectat una imatge que deu ser comuna per a molts dels que treballem amb adolescents: una *Arena* del *Clash Royale*, el joc de moda entre milions d'adolescents del món. Un fenomen mundial que ha enganxat nens i joves i que al cap de poc temps d'haver sortit va superar totes les previsions de vendes i guanys.

L'objectiu és destruir en escenaris de joc competitiu a través de personatges que immortalitzen, glacen, tenen poders il·limitats i utilitzen pocions màgiques. Als nostres joves els agraden aquests jocs, però els hem d'acompanyar en el procés d'entendre que els nostres centres, com la vida mateixa, no podran esdevenir mai *arenas* del *Clash Royale*. Els espais on interactuem, aules, passadissos, patis, sortides, han de ser generadors de vincles en positiu.

La convivència ens preocupa i ens ocupa. Podem cercar inspiració en models educatius que semblen tenir-ho més resolt, però la realitat i la resposta es troben en el nostre dia a dia.

Sabem bé quins són els pilars de la capacitat de superació de l'adversitat? Com treballem aquests pilars en els nostres centres?

Els pilars no treballats són font de conflicte, perquè fan que no sapiguem, no sàpiguen, gestionar la diferència, el fracàs, l'adversitat.

Invertim temps aquí?

Pensem que la convivència és tasca d'una comissió? És gestió de direcció?

Partim del model orgànic que planteja Robinson i pensem entre TOTS com podem crear les condicions necessàries per tal que les plantes creixin favorables, invertim en la salut, l'ecologia, la cura i l'equitat per tal que les vertaderes arenes de conflicte no vagin més enllà del món virtual.

—Repte 2: **La comunicació.**

Heus aquí una imatge metafòrica que va donar la volta al món a molts mitjans. Esperpèntica, però real.

L'Índia. Una escola de l'estat de Bihar. Alumnes de secundària passen les proves finals de les quals depèn part del seu èxit personal i professional. Els pares, en un intent desesperat d'ajudar els seus fills, s'enfilen a les parets, arisquen les seves vides i els llancen tot tipus de missives, algunes en format d'avió de paper, per comunicar-s'hi.

La imatge podria ser utilitzada per posar a debat molts aspectes, però avui a partir de la imatge convido a pensar en:

Quina comunicació volem als nostres centres?

Quin tipus de comunicació facilitem amb tots els elements que componen el teixit escolar? Amb els pares? Amb l'entorn? Entre nosaltres? Amb els alumnes? Què estem induint amb la nostra manera de fer, de ser, però també de dir?

Les famílies parlen de confiança i de comunicació directa. Sabem que la participació de les famílies a l'escola està prenent diferents formes, formes que van més enllà de l'AMPA o del Consell Escolar. Podem considerar-les un agent educador per a la millora de resultats dels nostres joves? Com ens comuniquem amb les famílies? Quins missatges transmetem? Són majoritàriament

reforços en positiu? Establim vincles de col·laboració?

La imatge probablement ens ressona com a exagerada, però quedem-nos amb la metàfora: fugim d'una escola tancada on calgui espisar per tal d'ajudar els alumnes a tirar endavant.

Sabem que una bona comunicació és la clau de l'èxit personal i professional.

Quins espais de comunicació facilitem entre tots als nostres alumnes? Com ens hi comuniquem?

I no ens quedem només en la vessant de la comunicació referent al tracte personal i humà, sinó que caldrà debatre sobre: quin discurs educatiu fem? Quin ús didàctic del llenguatge estem fent a les nostres escoles?

El discurs de la transmissió de la informació està perdent sentit a favor del llenguatge com a eina per fer explícites les estratègies cognitives que operen en el nostre pensament. Quan parlem d'estratègies cognitives no parlem només de processos mentals, sinó de teories socioculturals que han mostrat que la interacció entre persones és una pràctica social necessària per aprendre amb èxit.

Quin llenguatge estem utilitzant a les nostres aules?

—Repte 3: **El perfil del mestre.**

Alguns potser heu tingut la sort de visitar i fotografiar aquest carrer *in situ*. Això és el carrer Lombard de San Francisco.

Un carrer amb una pujada de 40 graus d'inclinació organitzada en ziga-zagues i resolta en trams de vuit corbes.

L'objectiu de l'enginyer va ser transformar un carrer recte en un carrer transitable, apte per als vehicles de l'època, acostumats a transitar com a molt amb un desnivell del 4,8%, no pas com el del 27% que ofería aquest tram de carrer.

El resultat: un carrer transitable, bonic i, a més, un dels més fotografiats del món. Avui en dia el nom d'aquest carrer serveix per designar un mètode de treball d'equips i empreses fonamentat en les bases del *design thinking* i la creativitat: el mètode Lombard.

Em serveix per aplicar-ho al repte del perfil del mestre que volem i necessitem als nostres centres.

Les exigències del context actual ens demanen estar en un procés constant de renovació. Una onada cíclica constant d'aprendre i desaprendre. Docents, famílies i alumnes heu parlat d'aprenentatges vivencials, competencials, de models centrats en l'alumne. Com que el futur està per definir, el més important és l'adaptabilitat.

Proposo una comunicació com la de la imatge.

És una captura de pantalla de l'Instagram de Clàudia Barea, una instagramer catalana que ja té 15.000 seguidors i que ho ha aconseguit a base d'impulsar el moviment SNAIL MAIL, cercar *penpals* arreu del món per adreçar-s'hi de manera personalitzada i artísticament elaborada. Quina paradoxa: les xarxes socials, reines de la immediatesa, per emfatitzar la comunicació lenta, pausada, individualitzada, bella, íntima i reflexiva.

Inspirem-nos en aquest tipus de comunicació en els nostres centres.

Hem de ser docents capaços de convertir els reptes en oportunitats en un entorn on l'aprenentatge no és lineal, sinó dinàmic, viu.

Els experts en canvis diuen que el que sembla un problema de les persones és un problema de la situació.

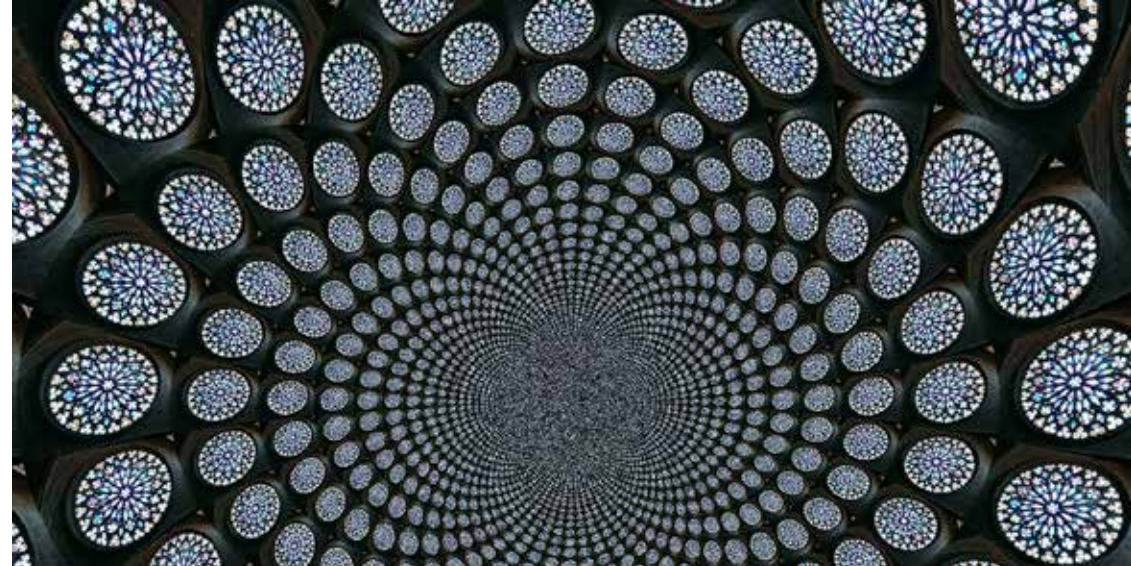
Estudis i publicacions sobre el canvi citen sovint la hipòtesi de la felicitat i diuen que els canvis impliquen sacrificis a curt termini per obtenir compensacions a llarg termini.

Les escoles trebalem a llarg termini. Hem de ser capaços de fer aquests petits sacrificis de canvi, difícils però tremendament gratificants. Hem de trobar els espais i els temps que ens ajudin a fer-los.

No podem perdre vista l'objectiu: preparar joves per a la vida.

Quins dels nostres hàbits com a professors estan en procés de renovació per poder adaptar-nos a aquesta societat de canvis?

Ens està bé la rampa? Com farem que aquestes rampes esdevinguin carrers transitables i evitem el desnivell?

—Repte 4: **La transversalitat.**

Estem en el marc de la quarta revolució industrial: una fusió de tecnologies que desdibuixa la frontera entre les esferes físiques, digitals i biològiques.

Els avenços en neurociència també ens ensenyen coses i la sorpresa és que les habilitats que es valoraran són les que s'aprenen en les etapes més primerenques, en l'Educació Infantil; competències i habilitats socials com l'empatia, la col·laboració, el compartir o el negociar.

Els educadors d'avui tenim un repte: combinar l'ensenyament d'habilitats tècniques i matemàtiques amb un enfocament que permeti garantir que els treballadors del futur puguin disposar de les habilitats socials necessàries per afrontar les feines professionals.

Si el nostre entorn està fusionant disciplines, està fusionant competències i habilitats, com pensem que han de treballar les escoles?

Fins i tot cal tenir present l'arquitectura, amb espais tous, suaus, que es puguin modificar i adaptar. Parlem de desfragmentar, de descompartimentar, de transversalitzar aprenentatges, habilitats, competències...

Estem impulsant aquest enfocament transversal de l'aprenentatge?

Integrem disciplines múltiples que es complementin, que tinguin en compte la vessant científica i el pensament computacional però també les humanitats, les arts?

Establim connexions més enllà de la nostra matèria, la nostra àrea, la nostra escola?

Aquesta és una imatge del rosetó de Sta. Maria del Pi de Barcelona retocada per un alumne.

La transversalitat de les ones de la llum ens suggereix la necessitat d'inspirar-nos en la transversalitat a l'hora d'encarar allò que fem, i sobretot la transversalitat del nostre projecte educatiu.

Un projecte que parla de la persona, de l'entorn i de les competències del s. XXI i que ha de transpirar i impregnar allò que fem.

—Repte 5: **El pla urbanístic.**

Amb tot aquest bagatge del que hem fet, retornem als claustres i fem-nos entre tots una pregunta: Quin pla urbanístic volem a la nostra escola? Cal esdevenir centres que floreixin i tinguin la seva pròpia dinàmica. Que fomentin les característiques clau d'una cultura que potencia l'aprenentatge i les situacions que el fan favorable.

El nostre pla urbanístic ha de crear espais per a la comunitat: que creïn i desenvolupin aquest sentit d'identitat i ens vinculin a tots i també a les organitzacions que hi col·laboren.

Ha de tenir espais per a les individualitats: cadascú ha de poder desenvolupar els seus talents, interessos, capacitats. Necessitem també espais que no ens permetin perdre'ns entre la multitud.

El nostre pla urbanístic ha de disposar d'espais per a les oportunitats: oportunitats per accedir als coneixements de les diferents àrees i disciplines. Pensem en plans urbanístics. Des de l'antiga Roma fins les *smart cities* més pioneres. Ciutats radials o quadriculades.

Aquesta és una imatge de la Città Infinita, un terme italià que denomina un joc a partir del qual es creen ciutats. La idea m'ha semblat adequada per molts motius:

- Un primer motiu: el sentit de crear i elaborar; hem de ser nosaltres els creadors dels nostres plans urbanístics.
- Un altre motiu: la idea de la qual parteix. A partir de la meua casa, del meu trosset, jo enllaço ponts i vincles amb la comunitat i així anem teixint una ciutat que creix a partir de les necessitats, idees i interessos de cadascú.
- I un tercer motiu, la consciència ecològica del nostre pla urbanístic.

Dediquem temps a debatre quin pla urbanístic volem:

Qui pla d'estudis prioritza?

Com construeix peça a peça el nostre projecte educatiu?

Serà un pla que prioritzarà l'aprenentatge o l'ensenyament?

La implicació o la participació?

Com es connectarà aquest pla urbanístic amb el món?

—Repte 6: **La celebració.**

La celebració forma part de la humanitat des dels seus orígens. Des de sempre hem volgut mostrar i celebrar els estats de felicitat obtinguts per l'assoliment d'èxits personals o col·lectius.

La celebració s'associa al fet ritual que a més d'unir-nos enforteix el nostre sentit de pertinença, que per als humans és també sentit de plenitud humana.

Celebrem doncs el llegat d'on venim, qui som i allò que ens ha fet ser com som i ser al punt on som.

Cerquem moments per celebrar en els nostres centres i fem que la celebració sigui un ritual que ens enforteixi, ens vinculi i ens apoderi per seguir avançant plegats.

La BBC va emetre una de les imatges de les Torres Humanes i la va titular «Forces of Nature». Les forces de la naturalesa. Una força que resulta de sumar les individualitats, tarannàs i capacitats per a un objectiu comú. Torres humanes que celebren l'equip, la llengua, el país i la cultura.

Celebrem qui som, què fem i cap a on anem.
Celebrem els valors cristians que emparen el nostre projecte en el marc del país on som.

Aquestes torres humanes ens conviden a observar-ne unes altres.

No són torres, sinó pilars. Els Pilars de la Creació. Una imatge presa pel famós telescopi espacial Hubble, i escollida per la revista *Time* entre les 100 fotografies més influents del món.

Una imatge que capta la creació de noves estrelles. Renéixer. Ressorgir.
Que convida a celebrar la creació.

Retornarem als equips i ens tocarà cercar moments per reflexionar i actuar sobre tot això que hem dit; però no ens oblidem de celebrar el que hem fet, com ho hem fet i per a qui ho hem fet: per totes les estrelles que ens esperaran de nou a les aules.

Diuen els músics d'Oques Grasses: «sota els peus tenim Vic. No pensem el que vindrà, i celebrarem que sempre celebrem».

Bona feina, felicitats i celebrem que hi som!